

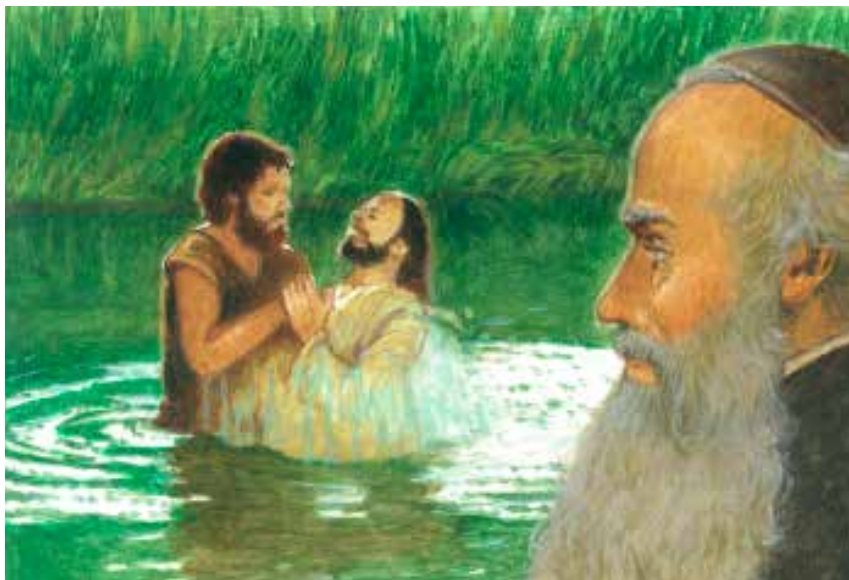
51. Menno Simons

Verbaasd kijken de kerkgangers in het Friese dorpje Witmarsum naar hun pastoor. Normaal gesproken staat Menno Simons altijd met zijn rug naar hen toe. Hij draagt dan bij het altaar de mis op. Maar dit keer staat hij met zijn gezicht naar hen toe. Even strijkt hij door zijn grote baard. Dan begint hij te spreken. Niet in het Latijn, maar in hun eigen taal!

Menno Simons wordt rond het jaar 1496 in Witmarsum geboren. Zijn vader is boer. Menno treedt niet in de voetsporen van zijn vader, maar gaat de priesteropleiding volgen. In 1524 begint Simons zijn werk in de kerk als kapelaan, hulp van de pastoor. Acht jaar later wordt hij pastoor in zijn geboortedorp. Natuurlijk hoort ook Menno van de stellingen die Maarten Luther tegen de afluathandel heeft geschreven. En in de jaren daarna merkt hij hoe de kritiek van Luther op de kerk in grote delen van

Europa gedeeld wordt. Ook leest Menno het door Luther vertaalde Nieuwe Testament grondig. Hij bedient nog wel de mis. 'Maar', zo schrijft hij later, 'als ik bezig was met het brood en de wijn, dacht ik steeds vaker dat het brood en de wijn niet het lichaam en bloed van Christus konden zijn.'

Ondertussen is er in buurland Duitsland veel aan de hand. Door Zwitserse invloeden is daar een nieuwe kerkelijke stroming ontstaan. Die groep mensen gelooft dat alleen volwassenen gedoopt mogen worden. Omdat in die tijd iedereen als baby gedoopt werd, laten deze mensen zich opnieuw dopen: wederdopen. Een van hun rondtrekkende predikanten heet Jan van Leiden. In de Duitse stad Münster krijgen de wederdopers in 1534 een meerderheid in de gemeenteraad. Jan van Leiden wordt de leider van de wederdopers in Münster. 'Ik ben jullie koning', zegt hij. Maar dat koningschap pakt niet zo best uit: Jan voert een

schrikbewind in de stad. De inwoners moeten alle boeken, behalve de Bijbel, verbranden. Geld schaft hij af. Verder zou hij zelfs met zeventien vrouwen zijn getrouwd. De weggejaagde bisschop van Münster keurt het uiteraard niet goed dat Jan zichzelf tot koning heeft uitgeroepen. Hij belegert de stad, want hij wil de macht zo snel mogelijk weer terug hebben. Jan van Leiden stuurt een bode naar dopersen in de Nederlanden. 'Willen jullie ons wapens en voedsel brengen?'

Ondertussen is het ook in Friesland onrustig. Op eerste paasdag 1535 over-

vallen honderden Friese dopersen een klooster bij Bolsward. Na acht dagen vechten verliezen ze de strijd. Ook Münster komt weer in handen van de Duitse bisschop. Zowel in Bolsward als in Münster worden veel dopersen gedood. Jan van Leiden sterft in Münster een gruwelijke marteldood. Bij de gevechten in Bolsward sneuvelt Peter, de broer van pastoor Menno Simons.

Menno Simons moet niets hebben van het gewelddadige optreden van Jan van Leiden en zijn volgelingen. Wel is hij het eens met hun standpunt over de kinderdoop. Hij laat zich overdopen. Door dat

Een amish gezin. Getrouwde mannen dragen een baard. Handschoenen, stropdassen en riemen zijn verboden. De vrouwen dragen lange rokken, zwarte kousen, traditionele kapjes en mogen het haar niet knippen. De kinderen gaan maar tot hun veertiende naar school.

te doen, breekt hij met de kerk. En dat komt hem duur te staan. Voortaan is Menno Simons zijn leven niet zeker. Hij trekt met zijn vrouw en drie kinderen door Friesland, Groningen en Noord-Duitsland. 's Nachts preekt hij op geheime plaatsen in bossen, open velden en schuren. Uiteindelijk vlucht

hij naar de Hanzesteden Lübeck en Wismar. Daar schrijft hij boeken. Ook start hij met een boekdrukkerij om zo zijn geschriften te kunnen verspreiden. Een van zijn bekendste boeken is *Dat fundament des christelijken leers*. Menno Simons werkt hard. Hij is zelfs bereid om zijn leven te geven voor zijn

1496
Menno Simons geboren

1524
Menno Simons wordt kapelaan

1532
Menno Simons wordt pastoor

1536
Menno Simons breekt met de kerk

volgelingen, want hij verlangt ernaar dat Gods Koninkrijk wordt uitgebreid. Hij wijst mensen ernstig op hun zonden. Toch leert hij zijn volgelingen ook veel dwalingen. 'De Heere Jezus is niet echt mens geworden', zegt Menno tegen hen. Ook is volgens hem de kinderdoop een instelling van de paus, niet van Christus. Hij gelooft niet dat baby's al een zondig hart hebben. Heel streng is Simons op de levenshouding van zijn volgelingen. Daarvoor gebruikt hij een tekst uit Efeze 5: 'De gemeente moet zonder vlek of rimpel zijn.'

Op 65-jarige leeftijd overlijdt Menno Simons in het Duitse Bad Oldesloe. Nog steeds zijn er zo'n 1,5 miljoen doopsgezinde christenen over de hele wereld die hem zien als de grondlegger van hun kerk.

1539

Menno schrijft *Dat fundament des christelijken leers*

1561

Menno Simons overlijdt

Amish en mennonieten

Aan het einde van de 17e eeuw vindt de Zwitser Jakob Amman de volgelingen van Menno Simons niet radicaal genoeg leven. Hij splitst zich met zijn volgelingen (voortaan amish genoemd) af van de mennonieten. Door geloofsvervolgingen in Zwitserland verlaten veel amish noodgedwongen het land. Kleine groepen komen onder andere in Nederland, Polen en Rusland terecht. Vanuit Europa verhuizen ze vanaf 1737 naar Noord-Amerika, omdat in Europa hun leefwijze nauwelijks of niet wordt geaccepteerd. De meeste amish wonen in de staat Pennsylvania. Nog steeds leven ze zoals hun geloofsgenoten vele eeuwen geleden. Ze dragen eenvoudige kleding, weigeren dienst in het leger en vermijden het gebruik van bijvoorbeeld elektriciteit en andere moderne technologieën.